

ቤ/ኃ

የሰ/መ/ቁ. 39608

የካቲት 11 ቀን 2002 ዓ.ም.

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ወ/ሮ አስቴር አርአያ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- 1. ወ/ሮ አምሳለ በላይ - ጠበቃ ተሾመ ገ/እግዚአብሔር ቀረቡ።

2. ወ/ሮ ጥበበ ተገኔ

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የንግድ ማኅበር ሥራ አስኪያጆች ለማያደርሱት ጥፋት ለአባላቱ ያለባቸውን ኃላፊነት የሚመለከት ነው። ጉዳዩ የጀመረው በፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። የአሁኑ ተጠሪዎች በሥር ፍ/ቤት ከሳሾች የነበሩ ሲሆን ክስ ያቀረቡት በአሁኗ አመልካችና ዶ/ር አለሽኝ መኮንን በተባሉት ግለሰብ ላይ ነው። በክሳቸውም ተጠሪዎች እያንዳንዳቸው ብር 150,000 /አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ/ የሚያወጡ እጣዎችን ለመግዛት ተስማምተው በተለያዩ ጊዜ ለተከላከሉት በቀጥታና በሌሎች ሰዎች አማካኝነት የአሜሪካን ዶላር እንደከፈሉ፣ እንዲሁም ለጋዜጣ ማውጫና ለኮምፒውተር መግዣ ለተከላከሉት ገንዘብ መክፈላቸውን፣ ዶ/ር አለሽኝ መኮንን የማኅበሩ ሥራ አስኪያጅ ሲሆኑ በዚህ መዝገብ አመልካች የሆኑት ደግሞ ከታህሣሥ 24 ቀን 1999 ዓ.ም. ከሥራ አስኪያጅ በተቀበሉት ውክልና መሠረት ማኅበሩን በሥራ አስኪያጅነት ሲመሩ እንደነበረ፣ ተከላከሎች ማኅበሩን አቋቁመናል ከሚሉ በቀር እንዳችም እንቅስቃሴ እንዳላደረጉ፣ የማኅበሩ ካፒታል ነው የተባለው አንድ ነጥብ አንድ ሚሊዮን ብር (1,100,000) የማኅበሩ ደረሰኝ እንዲቆረጥለት ተጠይቀው ፈቃደኛ አለመሆናቸውን፣ በዚህ ምክንያት ማኅበሩ ስለከሰረ እንዲፈርስ መወሰኑን፣ ተከላከሎች ማኅበሩን ያቋቁሙት በቅን ልቦና ነግዶ ለማትረፍ ሳይሆን የንግድ ስሙን ሽፋን በማድረግ ከሌሎች ሰዎች ላይ ገንዘብ ለመውሰድ መሆኑን በመግለጽ ተከላከሎች የወሰዱትን ገንዘብ በኢትዮጵያ ብር ተመንዝሮ ወለድን ጨምሮ ብር 912,733(ዘጠኝ መቶ አስራ ሁለት ሺህ ሰባት መቶ ስላሳ ሶስት) እንዲከፍሉ ጠይቀዋል። የሥር አንደኛ ተከላከሎች የነበሩት ለቀረበባቸው ክስ በሰጡት መልስ ተጠሪዎች አዋጣን የሚሉት ገንዘብ ከ10 ዓመት በፊት ስለሆነ በይርጋ ቀሪ ነው፤ ገንዘቡን አዋጣን የሚሉትም ለማኅበሩ ስለሆነ ማኅበሩን ከሚጠይቁ በስተቀር አንደኛ ተከላከሎችን መጠየቅ አይችሉም፤ አንደኛ ተከላከሎች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ከተጠሪዎች ገንዘብ አልተቀበሉም፤ ስለሆነም የአንድነት ኃላፊነት የለባቸውም፤ አንደኛ ተከላከሎች ሥራ አስኪያጅ የነበሩ ቢሆን ሥራውን የካሂዱ የነበሩት ሥር ሁለተኛ ተከላከሎች /በዚህ መዝገብ አመልካች/ ስለሆኑ ስለ ሂሳብ ሊጠየቁ የሚችሉት እሳቸው ናቸው በማለት ክርክር አቅርበዋል። አመልካች በበኩላቸው ተከፈለ የተባለውን ገንዘብ ተከላከሎች አንድ ላይ የተቀበልነው ስላልሆነ ተጣምረን ልንከሰስ አይገባም፤ ተጣምረን ባንክሰስ ኖሮ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን አይኖረውም፤ ገንዘቡ ተሰጠ ከተባለ 10 ዓመት ስለሚያልፈው ይርጋ ያግደዋል፤ ክስ ሊቀርብ ይገባ የነበረው ማኅበሩ እንዲፈርስ በተጠየቀበት መዝገብ ስለነበር በድጋሚ የቀረበው ክስ ተቀባይነት የለውም፤ ተጠሪዎች ለአመልካች በሁለት ቼክ ከፈልገን ካሉት በስተቀር ገንዘብ ስለመክፈላቸው የቀረበ ማስረጃ የለም፤ የተቀበልኩትንም ገንዘብ ለማኅበሩ ገቢ አደረኩ እንጂ በግሌ አልበለፀኩም፤ ኃላፊነቱ የተወሰነ ማኅበርተኛ

ካዋጣው መዋጮ በላይ ኃላፊ ሊሆን የማይችልበት ነው፤ ማኅበሩ በመፍረሱ አመልካችም እንደ ሌሎቹ አባላት ጉዳት የደረሰብኝ በመሆኑ ሥራ አስኪያጅ ስለነበርኩ ብቻ በክስ ለተጠየቀው ገንዘብ ኃላፊ ልሆን አይገባም በማለት ክሱ እንዲሰረዝላቸው ጠይቀዋል።

ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝን ክርክርና ማስረጃ መርምሮ መቃወሚያዎቹን ውድቅ ካደረገ በኋላ ተከሣሽ በሕግና በንግድ ልማድ አግባብ መሠረት የማኅበሩን ሂሳብ የመያዝና የሂሳብ መዘግብት ሪከርድ የማስቀመጥ ግዴታ እንዳለባቸውና የሥራ አስኪያጅነት ኃላፊነታቸውን በትጋትና በጥንቃቄ መሥራት እንዳለባቸው በመመስረቻ ጽሁፉና በንግድ ሕጉ ላይ የተመለከተውን ግዴታቸውን ባለመወጣት የማኅበሩን ንብረት ለግል ጥቅማቸው አውለውም ሆነ በሌላ መልኩ አለአግባብ እንዲከክን አድርገዋል ስለዚህ በን/ሕ/ቁ 530 መሠረት በአንድነትና በነጠላ ኃላፊ ናቸው በማለት ተከሣሾች ብር 300,000 /ሦስት መቶ ሺህ/ ገንዘብ ገቢ ተደርጓል ከተባለበት ቀን ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ ጋር በአንድነትና በነጠላ እንዲከፍሉ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ላይ ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡ ሲሆን የሥር አንደኛ ተከሣሽም በውሳኔው ቅር በመሰኘት ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 32488 ይግባኝ አቅርበዋል። ነገር ግን ፍ/ቤቱ በሁለቱም መዝገቦች የሥር ፍ/ቤትን ውሳኔ አጽንቷል።

አመልካች ፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 31907 በሰጠው ውሳኔ በዚህ መዝገብ አንደኛ ተከሣሽ የነበሩት ደግሞ የፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 32488 በሰጠው ውሳኔ ላይ ቅር በመሰኘት በመ/ቁ 40866 የሰበር አቤቱታ አቅርበዋል። ይህ የሰበር ችሎትም በሁለቱም መዝገቦች አመልካች ኃላፊ የመባላቸውንና ሌሎች ተያያዥ ነጥቦችን ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ አድርጓል። በዚህ መሠረት በሁለቱም መዝገቦች ግራ ቀኝ ክርክራቸውን በጽሁፍ አቅርበዋል። በሁለቱም መዝገቦች የቀረበው ጉዳይና ተከራካሪዎቹም ተመሳሳይ በመሆናቸው ችሎቱ ሁለቱን መዝገቦች አጣምሮ መርምሯል።

ከፍ ሲል እንደተገለጸው ተጠሪዎች ክስ የመሠረቱት ከሥር ተከሣሽ ጋር በመሆን “ፈታሄ ቴክኒካል ኢንዱስትሪስትሪ /ኢትዮጵያ/ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማኅበር” የተባለ የንግድ ድርጅት ለመመስረት በመስማማት እያንዳንዳቸው ብር 150,000 (አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ) የሚወጣ እጣ ለመግዛት ገንዘብ አዋጥተው የነበረ ቢሆንም የማኅበሩ ሥራ አስኪያጆች የተጣለባቸውን ኃላፊነት በአግባቡ ባለመወጣት ገንዘቡን ስላባከኑና ድርጅቱ ስለፈረሰ ገንዘቡን እንዲከፍሉ ነው። ተጠሪዎች ድርጅታቸውን ብር 300,000(ሦስት መቶ ሺህ) ስለማዋጣታቸው በጋዜጣ ማስታወቂያ ከመገለጹም በተጨማሪ የሥር ፍ/ቤት የማኅበሩ ሂሳብ በባለሙያ ተጣርቶ ከቀረበው ሪፖርት ተጠሪዎች ገንዘብ ማዋጣታቸውን አረጋግጧል። ከዚህ በተጨማሪ ክርክሩ ሂደት የሥር አንደኛ ተከሣሽ የነበሩት የማኅበሩ ሥራ አስኪያጅ እንደነበሩና እሳቸውም በነበራቸው ስልጣን በዚህ መዝገብ አመልካች ለሆኑት ውክልና ሰጥተዋቸው አመልካች በውክልና ማኅበሩን ሲያስተዳድሩ የነበሩ መሆኑን ተገንዝበናል። በመሆኑም ሥራ አስኪያጆች ማኅበሩን ሲያስተዳድሩ በሰሩት ሥራ ኃላፊ የሚሆኑበትን የሕግ አግባብ መመልከት ተገቢ ይሆናል። በተያዘው ጉዳይ ተከሾች ሲያስተዳድሩት የነበረው ማኅበር ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማኅበር ሲሆን የዚህ ማኅበር ሥራ አስኪያጆች ያለባቸው ኃላፊነትም በንግድ ሕጉ አንቀጽ 530 ሥር ተመልክቷል። በዚህ መሠረት በንግድ ሕጉ የተመለከቱትን ድንጋጌዎች ወይም የማኅበሩን የመተዳደሪያ ደንብ በመጣስም ቢሆን በሥራ አስኪያጅነታቸው በሰሩቸው ጥፋቶችም ስህተቶችም ቢሆን በማኅበሩና በ3ኛ ወገኖች ፊት በየራሳቸው ወይም በአንድነት ሳይከፋፈል እንደ ነገሩ ሁኔታ ኃላፊዎች እንደሆኑ ያመለክታል በተያዘው ጉዳይ የሥር ተከሣሾች ማኅበሩን በሥራ አስኪያጅነት በጋራ ሲመሩ እንደነበር ተረጋግጧል። በሌላ በኩል ደግሞ የማኅበሩን ሂሳብ የሰሩት የሂሳብ ባለሙያዎች የማኅበር ሂሳብ መርምረው ማኅበሩ የገቢና ወጪ ሰነድ እንደሌለው፣ ኦዲት ተደርጎ እንደማያውቅ፣ ማኅበሩ ገንዘብ የሚያስቀምጥበት የባንክ ሂሳብ እንደሌለው አወጣሁ ለሚላቸው ወጪዎችም በሕግ አግባብ የወጪ ሰነዶች እንደሌሉት፣ ማኅበሩ ምንም ሥራ ያልጀመረ ቢሆንም ለደመወዝ፣ ለቤት ኪራይና ለአበል የካፒታሉን 88.38% ወጪ ማድረጉንና በአጠቃላይ የማኅበሩ አሰራር ትክክል እንዳልነበረ አብራርቷል። ተጠሪዎች በሥራ አስኪያጅነታቸው የማኅበሩን ሥራ አካሄድ፣ የማኅበሩን የሂሳብ አሰራር እና አያያዝ ሌሎችንም የማኅበሩን ሥራዎች ተገቢውን ጥንቃቄ በማድረግ በትጋትና በቅን ልቦና መስራት በሕግም በመተዳደሪያ ደንባቸውም የተጣለባቸው ኃላፊነት ነው። ከፍ ሲል እንደተመለከትነው ግን ሥራ አስኪያጆቹ ማኅበሩ ሥራ ሳይጀምር የካፒታሉን 88.38% ለቤት ኪራይ፣ ለደመወዝና ለአበል ወጪ በማድረግ፣ በአጠቃላይ የማኅበሩ አሰራር ኃላፊነት

በጎደለውና በማንኛውም መለኪያ ትክክል ባልሆነ መንገድ ሲሰሩ እንደነበር ተረጋግጧል። በመሆኑም የሥር ተከላሽ ሥራ አስኪያጆች ሆነው ሲሰሩ በሰሩት ጥፋትም ሆነ ስህተት በግል ሆነ በአንድነት ተጠያቂ ሊሆኑ እንደሚችሉ የንግድ ሕገ ቁጥር 580 ስለሚያስረዳ የሥር ፍ/ቤት በዚህ መዝገብና በመ/ቁ. 40866 አመልካቾች ኃላፊነት አለባቸው በማለት ውሳኔ መስጠቱ በአግባቡ ነው። በሌላ በኩል ተጠሪዎች ለአመልካቾች ክድርሻቸው መጠን ካዋጡት ገንዘብ ሌላ ተጨማሪ ገንዘብ ለሁለቱ አመልካቾች መስጠታቸውን በመግለጽ ገንዘቡ እንዲከፈላቸው የጠየቁ ቢሆንም ለዚህ ያቀረቡ በቂ ማስረጃ ባለመኖሩ አመልካቾቹ ማዋጣታቸው የተረጋገጠው ብር 300,000 /ሶስት መቶ ሺህ/ ብቻ ገንዘቡ ከተዋጣበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ ጋር እንዲከፍሉ መወሰኑ በአግባቡ ሆኖ አግኝተነዋል። በአጠቃላይ የሥር ፍ/ቤት በሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ባለመሆኑ ተከታይ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 44250 ግንቦት 27 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እና የፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 31907 እና 32488 ሐምሌ 9 ቀን 2000 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
2. ግራ ቀኙ ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ።
3. የዚህ ውሳኔ ግልባጭ ከመ/ቁጥር 40866 ጋር ይያያዝ
4. በዚህ መዝገብ ጥር 7 ቀን 2001 ዓ.ም. የተሰጠው የእግድ ትዕዛዝ ተነስቷል። ትዕዛዙ ለሚመለከተው ክፍል ይተላለፍ።
መዝገቡ ተዘግቷል ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

አክምራትና ንብረት